

I am pleased to share with you the results of last month's Igud Halacha Challenge, along with the excellent answers submitted, demonstrating the learning and knowledge within Igud HaRabbonim. We congratulate Rav Tzvi Mauner on winning the monthly prize. Each month, we circulate a she'eilah to members of Igud HaRabbonim. Members can send answers in Hebrew to Igud.Halacha@gmail.com. The Igud member who submits the best answer (as decided by an editorial panel) will receive a cash prize of \$50. The next month, the answers received will be published (with light editing) along with answers received from poskim and mechabrim. In addition to the joy of Torah learning, these she'eilos and teshuvos can be used in your shi'urim.

These she'eilos and teshuvos are courtesy of Rav Mordechai Tzion, author of Shu"t HaShoel (volume 2 recently published), Shu"t Eretz Yisrael and other seforim available for purchase on HavaBooks.org.il.

This month's she'eilah for you to consider and answer (PDF attached if you cannot read the Hebrew):

שאלה: האם בירושלים צריך להשאיר אמה על אמה זכר לחורבן או לא צריך משום שרואים בכל עת את המקדש בחורבנו, כדברי הר' עקיבה יוסף שלזינגר, בעל לב העברי (ס' הבית במילואים עמ' תפד בשם הג"ר משה הלברשטאם)?

Some addenda from two months ago, regarding the question: **שאלה: אם יש לאדם חלה קטנה מארץ ישראל וחלה גדולה מחו"ל, על איזו יבצע?**

הרב יוסף יצחק סערעבריאנסקי, רב של קהילת בית תקוה בקנרסי, כתב שהקב"ה בחר בארץ ישראל ופירותיה ולכן אנו בוחרים במה שהקב"ה בחר. כשהקב"ה רואה שאנו בוחרים ומעדיפים מה שהוא יתברך בחר, בטח שזה גורם נחת רוח.

הרב ישראל מאיר הלוי שטיינברג כתב שיש לגידולי ארץ ישראל ברכה עדיפה דהיינו על הארץ ועל פירותיה על פירות משבעת המינים שגדלו בא"י. והגם שבמזונות ולחם הברכות שוות בין מגידולי א"י וחו"ל זהו מפני שהלשון

שווה לבאים מא"י ומחו"ל אבל עדיין מזונות ולחם מארץ ישראל עדיפים.

Last month's she'eilah with answers, first from Igud members, then from poskim and mechabrim and then a few editorial additions:

שאלה: האם ישנה עדיפות לתת צדקה לעניי ירושלים שבין החומות מאשר לעניי ירושלים החדשה?

תשובות מחברי איגוד הרבנים:

הרב יוסף יצחק סערעבריאנסקי, רב של קהילת בית תקוה בקנרסי, כתב בנוגע למצות צדקה אין חילוק לבין החומות לירושלים החדשה. אולם אפשר שיש חילוק בנוגע להנותן אם הוא גר בין החומות או בירושלים החדשה. וזה בגלל שענין קדימה הוא דבר תורה. וכן ביורה דעה סימן רנ"א סעיף ג כתב הרמ"א שצריך להקדים את שכניו לפני אנשי עירו. ועוד כדאי לדעת מה הביא השואל לשאול, כמו אם הוא גר בין החומות וקרוביו גרים בירושלים החדשה, וכדומה.

עוד הביא **הרב יוסף יצחק סערעבריאנסקי** מספר הלכות צדקה, שנדפסה בירושלים בשנת תשס"ט בלי שם של המחבר, שבעמ' קיד הביא בשם **הרה"ג רב שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל** (מחוברת קול תורה חו' ל"ט שנת תשנ"ו עמ' צ) שנשאל האם גם היום עניי ירושלים החדשה קודמים לעניי עיר אחרת והשיב ז"ל לענין צדקה ירושלים החדשה בכלל ירושלים עכ"ל. וגם הביא מספר **פסקים ותשובות** סי' רנא ס"ק ז וז"ל ויש שכתבו שכל זה הוא רק בירושלים שבתוך החומות שהוא מקום מקודש בקדושה יתירה, אבל אותם הדרים חוץ לחומותיה, אין בישיבתם תוספת מצוה יותר משאר ערי ארץ ישראל, ואין מצוה להקדימם. ומאידך יש אומרים שכל המחבר לירושלים

שבתוך החומות והם בתוך עירובה, נחשב ג"כ לירושלים וצריך להקדימם עכ"ל.

הרב צבי מאונר כתב בשלחן ערוך יורה דעה (רנא:ג-ד) איתא ויושבי ארץ ישראל קודמין ליושבי חוצה לארץ ובפתחי תשובה (רנא:ד – ד"ה ויושבי א"י) כתוב וז"ל עיין בתשובת חתם סופר סימן רל"ג ורל"ד שהאריך מאוד **דיש להקדים יושבי ירושלים על יושבי שארי העיירות א"י** עכ"ל. מאז אין ספק שיש עדיפות ליושבי ירושלים מכל מקום אחר. גם אין ספק שבגלל "עניי עירו קודמין לעניי עיר אחרת", שאם אתה גר בעיר העתיקה, יש עדיפות ליתן לעניים בתוכו לפני כל מקום אחר בעולם כולו. אבל אם אתה גר בעיר החדשה (ירושלים), או אתה גר בעיר אחרת, ויש חיוב ליתן לעניים שבירושלים- האם יש עדיפות לעיר העתיקה על פני החדשה?

לגבי החתם סופר, שקבע שיש עדיפות ליושבי ירושלים – אפשר להסיק **שבגלל שהוא כותב בלשון הלכתית**, וכן מכך שבחייו (1762-1839 לפי ספירת הנוצרים) עדיין לא בנו את העיר החדשה, שהוא מתכוון לירושלים שבתוך החומה. כשהוא מדבר על החומה, הוא מתכוון לגבול ירושלים שהיתה בו קדושה לאכול קדשים קלים ומעשר שני. אפשרות אחרת היא להסיק שהחתם סופר התכוון לירושלים כפי שהיתה בזמן בית שני – שאז היתה קדושה בתוך החומה בהרבה מקומות, ולא היתה כל קדושה מחוץ לחומה (לגבי אכילת קדשים קלים, מעשר שני וכו').

החומות הקיימות היום נבנו בימי סולטן סולימן בין 1537-1541 לפי ספירת הנוצרים. לכן, אין לגבול החומות היום המשמעות ההלכתית שהיתה בזמן שבית המקדש היה קיים. במלים אחרות, ייתכן שהיום ישנו שטח בתוך החומה שבימי המקדש היה מחוץ לה, ולעומת זאת – שטח שנמצא היום

מחוץ לחומה, שבאותם הימים היתה בו קדושת ירושלים.
גם אם ישנו שטח שהיה בתוך החומה בזמן בית שני – אפילו אז אין ודאות שהיתה לו קדושת ירושלים מבחינת ק"ק ומעשר שני. במסכת שבועות איתא: ת"ש: אבא שאול אומר: שני ביצעין היו בהר המשחה תחתונה ועליונה. תחתונה נתקדשה בכל אלו. עליונה לא נתקדשה בכל אלו, אלא בעולי הגולה שלא במלך ושלא באורים ותומים. תחתונה שהיתה קדושתה גמורה. עמי הארץ נכנסין לשם ואוכלין שם ק"ק אבל לא מעשר שני. וחברים אוכלים שם ק"ק ומעשר שני וכו' ע"כ. ואם אכן כך, ועוד בתקופתו של עזרא היו ספקות, בוודאי שכיום ישנם ספקות לגבי זיהוי המקומות שיש להם קדושת ירושלים הלכתית.

לכן מבחינת חיוב הלכתית ליתן צדקה בירושלים – ניתן להסיק שאין עדיפות הלכתית למקומות מסוימים בעיר העתיקה על פני מקומות בעיר החדשה. עם זאת, היום רוב אנשים בעולם לא מתמצאים בהיסטוריה של ירושלים ובשינויים שהיו בחומות, ועלינו לתמוך ביישוב של הרובע היהודי ככל האפשר. לכן, אפילו אם אין חיוב הלכתית לתת עדיפות למתן צדקה בעיר העתיקה על פני החדשה, עכ"פ כדאי לתת עדיפות לעיר העתיקה, בתנאי שאין צורך דחוף של אדם לעומת אדם אחר.

תשובות מפוסקים ומחברים:

הגר"ח קניבסקי כתב: "כן".

הגר"א בנצל כתב: "כן".

הגר"ש אבינר, ראש ישיבת עטרת ירושלים ורב הישוב בית אל, השיב:
"אמנם הדין שעניי א"י קודמים אינו חידוש, אבל הדין שעניי ירושלים קודמים הינו כבר חידוש, וקשה לחדש עוד. מ"מ, יתכן שישנה עדיפות".

הג"ר שמחה ב"צ רבינוביץ, מח"ס פסקי תשובות, כתב: "כל שהוא סמוך ונראה [כפי רוב רובם של שכונות בירושלים החדשה] דינו כירושלים, כשם שמצינו לענין פורים בסי' תרפ"ח".

הג"ר פינחס אברהם מייערס, אב"ד האג ובעל שו"ת דברי פנחס, כתב: "בפרט לפי דברי הרמ"א אפשר ירושלים נכללת בדין עניי עירך, שכולנו נמשכים אחר עיר הקודש והמקדש".

הרב שמואל ברוך גנוט, מח"ס שלהי דקייטא, משנת תפילין ושא"ס, כתב: "עי' דרך אמונה מתנות עניים פ"ז ס"ק ק"ב ובשו"ת שבט הלוי סי' קכ"ז".

הערות מהעורכים:

כתב ב'שולחן ערוך' (יו"ד רנא, ג): "ועניי ביתו קודמין לעניי עירו, ועניי עירו קודמין לעניי עיר אחרת". והוסיף הרמ"א: "ויושבי ארץ ישראל קודמין ליושבי חוצה לארץ" [אך כתב הנצי"ב בשו"ת משיב דבר יו"ד ס' מז שת"ח היושב בחוץ לארץ ובן ארץ ישראל איש פשוט, הת"ח בן חו"ל קודם, ומה שכתוב בשו"ע יו"ד רנא, ג שיושבי ארץ ישראל קודמים ליושבי חוץ לארץ היינו בשניהם שווים]. ובשו"ת 'חתם סופר' (ס' רלג-רלד) כתב שבגלל שירושלים מקודשת מכל ערי א"י, ע"כ היא קודמת בצדקה לשאר ערי א"י [ומסביר רבי נחומ'קה מהורודנה, כי "עניי עירך קודמים", הכוונה לעניי עיר הקודש, שהיא באמת העיר שלנו. שרי המאה ח"ו עמ' 48]. גם מרן הרב קוק, כאשר נשאל חזר והדגיש שאין לעשות פירודים, ובוודאי יש לחזק את כל ארץ ישראל, אך יחד עם זה לזכור שירושלים קודמת, כיוון שקדושת כל ערי ישראל נמשכת מירושלים (אגרות הראיה א, לד. וכ"כ הגר"ח קניבסקי בדרך אמונה [הלכות מתנות עניים פ"ז ס"ק ק"ב] שיש לתרום לעניי ירושלים יותר משאר עניי ארץ ישראל).

בשו"ת שבט הלוי (ב, קכז), כתב הג"ר שמואל הלוי וואזנר: "ולענין קדימת יושבי ירושלים ליושבי שאר עיירות שבא"י עיין תשובת ח"ס יו"ד סי' רל"ג ורל"ד דדעתו דיושבי ירושלים קודמים, אלא שאני נבוך אם שייך זה בזה"ז דעיקר ישיבת עיה"ק ירושלים אינו כלל בשטח לפניו מן החומה ששם הוא המקודש בקדושה יתרה של ירושלים, והעיר נרחבת בכל השטחים אשר הם כבר ארץ יהודה סתם - ולא שייך טעם להקדים יושבי ירושלים ע"ד דתנן כתובות ק"י ע"ב הכל מעלין לירושלים וכו' דרק ירושלים של קדושה יתרה נגד שאר קדושת א"י ע"ד ששנינו פ"ק דכלים מ"ח לענין המעלות לפניו מן החומה וכו'". כלומר, יש עדיפות לתרום לעניי העיר העתיקה.

ובספר ראש דברך מהרב יצחק דדון (עמ' תקמ) מובא שהשיב הג"ר אברהם שפירא: "המשנה אמרה שיש לה מעלות בגלל קדושתה, ודבר זה חל גם על החדשה, כי היא נספחת לירושלים העתיקה, כמו לגבי קריאת המגילה, ורק לגבי מעשרות שזו קדושה מהתורה, נאמרה קדושה מיוחדת לירושלים שבין החומות".